

سیاست خارجی بایدن
در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

معاونت مطالعات سیاسی

کد موضوعی: ۲۶۰

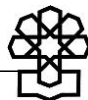
شماره مسلسل: ۱۷۴۸۲

اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	خلاصه راهبردی
۵	مقدمه
۷	۱. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال عربستان سعودی
۸	۱-۱. سناریوی نخست: بازنگری گسترده در روابط با عربستان
۱۱	۱-۲. اقدامات عربستان در قبال سناریوی نخست
۱۳	۱-۳. سناریوی دوم: ادامه تعامل با عربستان
۱۶	۱-۴. سناریوی سوم: اتخاذ رویکرد فشار و تعامل همزمان
۱۸	۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس
۱۸	۲-۱. کاهش خرید نفت از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس
۱۹	۲-۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال بحرین
۲۰	۲-۳. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال قطر
۲۲	۲-۴. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال امارات
۲۴	۲-۵. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال عمان
۲۶	۲-۶. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال کویت
۲۷	جمع‌بندی
۲۹	منابع و مأخذ

سیاست خارجی بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

خلاصه راهبردی

• تحلیل‌ها و احتمالات مختلفی درباره آینده سیاست خارجی جو بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس وجود دارد. برخی از کارشناسان بر این باورند که بایدن در سیاست خارجی دولت خود در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به‌ویژه عربستان سعودی بازنگری اساسی خواهد کرد، در صورتی که عده‌ای دیگر اعتقاد دارند تغییرات سیاست خارجی بایدن در قبال کشورهای مزبور سطحی خواهد بود و در نتیجه تعامل با این کشورها ادامه خواهد داشت.

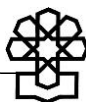
• عربستان سعودی

سناریوهای بازنگری گسترده در روابط با عربستان، ادامه تعامل با ریاض و اتخاذ رویکرد فشار و تعامل همزمان سه سناریوی احتمالی بایدن در قبال عربستان سعودی است. توقف فروش تسلیحات نظامی، حمایت از حقوق بشر و کاهش حمایت از جنگ یمن از جمله اقدام‌های احتمالی بایدن ذیل سناریوی نخست خواهد بود. عربستان سعودی نیز در قبال سناریوی نخست به اقدام‌هایی همچون میانجی‌گری قرار دادن فرانسه، گرایش به شرق و تعدد منابع سیاست خارجی جهت پر کردن جای خالی آمریکا و برقراری روابط با ترکیه مبادرت خواهد ورزید. این کشور در قبال سناریوی دوم دولت بایدن نیز ممکن است به اقدام‌هایی

چون عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی، درخواست آگاهی از گفتگوهای آمریکا با ایران و همکاری با آمریکا در ساخت نیروگاه هسته‌ای مبادرت ورزد. سناریوی سوم بایدن محتمل‌ترین سناریو در قبال عربستان سعودی خواهد بود. در پی این سناریو آمریکا با هدف تعامل پایدار بلند با عربستان سعودی در منطقه غرب آسیا اقدام‌های تنبیهی نرمی همچون کاهش یا توقف مقطعی فروش سلاح به عربستان و انتشار مدارک قتل خاشقچی را در دستور کار خواهد داشت تا این کشور به اصلاح رویکردهای سیاست خارجی خود پرداخته و به مسیر مطلوب و ریل‌گذاری شده آمریکا بازگردد. از آنجاکه عربستان سعودی تلاش بسیار زیادی برای برقراری ارتباط با دولت بایدن دارد و ساختار سیاسی آمریکا نیز عربستان را به‌عنوان شریک استراتژیک و امنیتی خود در منطقه می‌پندارد محتمل‌ترین سناریوی دولت بایدن در قبال عربستان سعودی فشار و تعامل همزمان خواهد بود. در چارچوب این سیاست، همکاری‌های سیاسی و نظامی آمریکا و عربستان پس از آنکه ریاض به مسیر مورد نظر آمریکا بازگشت ادامه خواهد یافت زیرا آمریکا با حمایت از رژیم صهیونیستی و عربستان سعودی در حال احیای سیاست دو ستونی نیکسون جهت مهار جمهوری اسلامی ایران است. از نظر مقامات آمریکایی، عربستان با ورود به جنگ فرسایشی یمن از مهار تهدید اصلی منطقه یعنی جمهوری اسلامی ایران بازمانده است؛ بنابراین بایستی به‌گونه‌ای به جنگ یمن پایان بخشیده و به کمک رژیم صهیونیستی به مهار ایران بپردازد. در پایان اینکه به‌صورت کلی همکاری‌های تیم بایدن با محمد بن سلمان در سطوح مختلفی استمرار پیدا خواهد کرد.

• بحرین

سلطنت بحرین در اغلب سیاست‌های داخلی و خارجی خود تابع عربستان سعودی است.

اقدام‌های این دو کشور در عرصه سیاست خارجی غالباً ماهیتی یکسان دارد. از این حیث سیاست خارجی دولت‌های مختلف آمریکا در قبال این دو کشور بسیار مشابه است. با توجه به نگرانی سازمان‌های حقوق بشری از وضعیت نامناسب حقوق بشر در بحرین، دولت بایدن در قبال منامه ناگزیر است موضوع حقوق بشر را در سیاست خارجی خود مورد توجه قرار دهد. البته این موضوع چندان حکام بحرین را تحت فشار قرار نخواهد داد زیرا این کشور با عادی‌سازی روابط خود با رژیم صهیونیستی از حمایت‌های لابی آپیک در آمریکا برخوردار خواهد بود.

• امارات

با وجود اینکه امارات متحده عربی و عربستان سعودی از دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا حمایت کردند اما این امر سبب انتقام‌گیری بایدن نخواهد شد چراکه از نظر برخی مقامات آمریکایی، امارات متحده عربی قوی‌ترین هم‌پیمان آمریکا در شورای همکاری خلیج فارس بوده که چندی است کنشگری فعالی در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس تا شمال آفریقا دارد. با این وجود پیش‌بینی می‌شود که دولت بایدن با توقف مقطعی فروش تسلیحات نظامی حساس به امارات، با انجام این اقدام تنبیهی نرم، مقامات این کشور را به سوی مسیر مورد نظر خود رهنمون سازد. پس از بازگشت مقامات اماراتی به مسیر ریل‌گذاری شده آمریکا، همکاری‌های نظامی و مالی این دو کشور بیش‌ازپیش توسعه خواهد یافت.

• قطر

قطر از دیرباز روابط خوبی با دولت‌های جمهوری خواه و دمکرات در آمریکا داشته است. مقامات آمریکایی، قطر را یکی از مهم‌ترین شرکای آمریکا در شورای همکاری خلیج فارس می‌دانند که از طریق ارتباط آن با جمهوری اسلامی ایران و گروه‌های اسلام‌گرای منطقه

غرب آسیا، می‌توان بسیاری از مشکلات این منطقه را از رهیافت دیپلماتیک برطرف کرد. با این اوصاف حمایت از نقش میانجیگرانه قطر در حل مشکلات منطقه، حمایت از نقش میانجیگرانه قطر میان آمریکا و طالبان و درعین حال تحت فشار قرار دادن قطر در کاهش حمایت از گروه‌های اسلام‌گرای غرب آسیا از جمله محتمل‌ترین رویکردهای سیاست خارجی دولت جو بایدن خواهد بود.

• کویت

حکمرانان جدید کویت در اواخر دوره ریاست جمهوری دونالد ترامپ توانستند با اعمال میانجیگری میان قطر و عربستان به رفع تحریم قطر بپردازند. این موضوع توانایی کویت در میانجیگری میان کشورها را به نمایش گذاشت. همین امر در کنار تأکید مقامات جدید کویت بر پیشبرد سیاست بی‌طرفی و اتخاذ رویکرد میانجیگری در میان کشورها سبب می‌شود تا بایدن به تقویت روابط با کویت بپردازد. علاوه بر آن تقویت همکاری‌های نظامی، اقتصادی و بهداشتی از جمله برنامه‌های آتی دولت بایدن در قبال کویت خواهد داد. بنابر گفته سفیر آمریکا در کویت، تقویت ناوگان هوایی کویت از جمله اقدام‌هایی است که دولت آمریکا در قبال این کشور در پیش خواهد گرفت.

• عمان

سلطنت عمان از دیرباز به اتخاذ سیاست بی‌طرفی و میانجیگری شهره بوده است. عمان از جمله کشورهایی است که از پیروزی بایدن بسیار خرسند شده و به او پیام تبریک ارسال کرد زیرا به کنشگری بایدن جهت پایان دادن به جنگ یمن امیدوار بوده است. مقامات عمانی از جنگ یمن ناخرسند بوده و بیم آن دارند که دامنه این جنگ مرزهای جنوبی

عمان را نیز فراگیرد. دولت بایدن نیز که به سیاست بی‌طرفی و میانجیگری تاریخی عمان واقف بوده، ممکن است با حمایت از بی‌طرفی عمان، این کشور را برای خاتمه بخشیدن به جنگ یمن، در مسیر میانجیگری میان ایران و عربستان مورد حمایت قرار دهد.

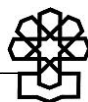
مقدمه

بررسی آینده سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به موضوعی مهم نزد محافل کارشناسی تبدیل شده است. این موضوع برای کشورهای منطقه غرب آسیا و خلیج فارس از اهمیت زایدالوصفی برخوردار است زیرا تغییر و تحولات گسترده در رهیافت سیاست خارجی آمریکا در قبال کشورهای مناطق مذکور بر آینده بازیگران آن اثرگذار خواهد بود. از این حیث در این نگاشته محتمل‌ترین رویکرد سیاست خارجی دولت جو بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به‌ویژه عربستان سعودی مورد مذاقه قرار می‌گیرد.

نقش بارز عربستان سعودی در تحولات منطقه خلیج فارس نیز به‌نوبه خود سبب شده است تا آمریکا از سال ۱۹۳۸ تاکنون به این کشور توجه ویژه‌ای داشته باشد و جهت پیشبرد بسیاری از دکترین‌های خود همچون دکترین دو ستونی نیکسون، سیاست مهار دو جانبه، سیاست حمایت در برابر دشمنان و غیره با مقامات عربستانی همکاری گسترده داشته باشد (Turak, 12/11/2020). رویکردی که تا به امروز ادامه داشته و در توافق‌های بی‌سابقه نظامی و تسلیحاتی دولت دونالد ترامپ با محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان سعودی نیز عیان است. گستردگی و عمق روابط مقامات آمریکایی و عربستانی

در دوران دونالد ترامپ به اندازه‌ای زیاد بود که از چارچوب روابط دولت‌ها خارج شده و به روابطی شخصی بدل گشته بود. امری که در پی آن توافقی‌های شخصی را نیز به دنبال داشت. به عبارتی روابط و توافقات آمریکا و عربستان در دوران ترامپ ماهیتی شخصی پیدا کرد و توانست بسیاری از محدودیت‌های ساختاری را پشت سر گذارد. روابط شخصی گسترده و عمیق کابینه ترامپ با محمد بن سلمان آزادی عمل گسترده‌ای برای این شاهزاده سعودی به وجود آورد و همین امر سبب شد تا محمد بن سلمان از کمپین انتخاباتی ترامپ حمایت گسترده‌ای به عمل آورد (Awadallah, 11/7/2019). چنین تعاملی میان این دو کشور که تغییر و تحولات مختلفی در منطقه خلیج فارس و غرب آسیا ایجاد کرد سبب شد تا آینده سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به ویژه عربستان برای مقامات تمام کشورهای منطقه غرب آسیا و خلیج فارس اهمیت زیادی داشته باشد. این موضوع برای محمد بن سلمان بیش از دیگر مقامات و حکام کشورهای شورای همکاری خلیج فارس اهمیت دارد زیرا شخصی بودن روابط او با ترامپ باعث شد تا وی نه از حمایت دمکرات‌ها برخوردار شود و نه بتواند اکثریت جمهوری خواهان را با خود همراه سازد. بن سلمان با کمک ترامپ توانست بسیاری از رقبا و مخالفان داخلی و خارجی خود را حذف کند اما اکنون از ابهامات سیاست خارجی بایدن در قبال آینده سیاسی خود و عربستان نگران است (Vohra, 5/11/2020).^۱ بایدن در سخنان خود بیان داشته بود که در صورت پیروزی در انتخابات به دنبال منافع

۱. محمد بن سلمان و دونالد ترامپ قراردادهای ۱۰ الی ۱۵ ساله تسلیحاتی منعقد کردند. اکنون مشخص نیست که آیا این تجهیزات در دوره ریاست جمهوری جو بایدن به عربستان تحویل داده خواهد شد یا اینکه مبالغ پرداخت شده آن طبق «قانون جاستا» به خانواده‌های قربانیان ۱۱ سپتامبر اختصاص می‌یابد.

خاص آمریکا (US Specific Interests) در عربستان خواهد بود (Hokayem, 10/22/2020). این جمله به نوبه خود بر ابهامات سیاست خارجی او در قبال عربستان می‌افزاید. حال در این پژوهش تلاش می‌شود تا مهم‌ترین و محتمل‌ترین رویکرد سیاست خارجی دولت جو بایدن در قبال کشورهای حاشیه خلیج فارس به ویژه عربستان سعودی تبیین شود.

۱. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال عربستان سعودی

عربستان سعودی در طول سال‌های گذشته همواره نقشی تبعی در قبال ایالات متحده داشته است به همین دلیل تغییر در اعضا و مسئولان کاخ سفید تأثیر بسیاری بر سیاست داخلی و خارجی عربستان سعودی می‌گذارد. با به قدرت رسیدن جو بایدن نیز تغییرات ملموسی در سیاست خارجی عربستان سعودی احساس می‌شود. بایدن در سالروز قتل جمال خاشقچی در بیانیه‌ای عربستان سعودی را کشوری «منفور» خطاب کرد (Hokayem, 10/22/2020) و وعده داد در صورتی که به ریاست جمهوری برسد در روابط عربستان سعودی و آمریکا تجدیدنظر می‌کند و به جنگ یمن، تجاوزات حقوق بشری و دستگیری فعالان اجتماعی در عربستان پایان می‌دهد (Harb, 10/2/2020). با توجه به گرایش‌های منفی بایدن نسبت به عربستان سعودی، این سؤال به وجود می‌آید که بایدن در آینده چه رویکردی را در سیاست خارجی خود در قبال این کشور اتخاذ خواهد کرد؟ پاسخ به این سؤال را می‌توان در قالب سه سناریوی ذیل مطرح کرد.

۱-۱. سناریوی نخست: بازنگری گسترده در روابط با عربستان

در این سناریو فرض بر این است که جو بایدن با توجه به سوابق و وعده‌های گذشته خود بازنگری قابل توجهی در روابط آمریکا با عربستان به وجود خواهد آورد (Turak, 11/12/2020) و تلاش خواهد کرد تا همه تصمیم‌های خود را در قبال عربستان که پیش از انتخابات وعده داده بود را عملی سازد. جهت عملی ساختن وعده‌های خود نیز انجام اقدام‌های ذیل از سوی بایدن ضروری است.

۱-۱-۱. کاهش یا توقف حمایت در جنگ یمن

بخشی از انتقادهای جو بایدن به عربستان سعودی به جنگ این کشور علیه یمن اختصاص دارد. دیدگاه بایدن بر این نکته استوار بوده که ایالات متحده پیامدهای منفی اقدام‌های نظامی و حقوق بشری عربستان سعودی را متحمل می‌شود. انتقاد وی بر این پایه استوار است که در جنگ عربستان علیه یمن، ایالات متحده باید پاسخگوی جنایت‌ها و تجاوزهای حقوق بشری عربستان به افکار عمومی و رسانه‌های جهان باشد و پیامدهای مسئولیت فروش سلاح به این کشور را بپذیرد. با وجود این دیدگاه انتقادی جو بایدن نسبت به جنگ یمن، این احتمال وجود دارد که بایدن برای کاستن از حملات آتی رسانه‌ها به دولت خود، حمایت‌های مادی و معنوی خود از عربستان در جنگ یمن را کاهش داده و یا به صورت مقطعی متوقف سازد (قبلاوی، ۲۰۲۰/۱۱/۴).^۱

۱. در فوریه ۲۰۱۹ نمایندگان مجلس آمریکا در کنگره با حضور اکثریت دمکرات‌ها، طرح توقف کمک‌های آمریکا به عربستان را به تصویب رساندند. این امر سبب شد تا سوخت‌رسانی تانکرهای هوایی آمریکا به جنگنده‌های عربستانی متوقف شود.

۲-۱-۱. کاهش یا توقف مقطعی فروش تسلیحات نظامی به عربستان

کاهش و حتی توقف فروش تسلیحات نظامی به عربستان سعودی از مهم‌ترین گزاره‌هایی بوده که جو بایدن در سخنرانی‌های انتخاباتی خود بارها تکرار کرده بود. با توجه به ادعای دمکرات‌ها در مورد اهمیت دادن به ارزش‌های حقوق بشری و تأکید آنان بر ضرورت اصلاح چهره تخریب شده آمریکا نزد جامعه بین‌المللی، این احتمال قوی وجود دارد که بایدن در خوش‌بینانه‌ترین حالت ممکن فروش تسلیحات نظامی به عربستان را کاهش داده یا به صورت مقطعی متوقف سازد. موضوعی که وی در سالگرد قتل جمال خاشقچی و در بسیاری از سخنرانی‌های خود بارها بدان پرداخته است (عوده، ۲۰۲۰/۱۱/۹).

۳-۱-۱. حمایت از حقوق بشر

ترکی الفیصل، رئیس پیشین سازمان امنیت عربستان بیان داشته بود که با به قدرت رسیدن جو بایدن در آمریکا، عربستان با دوران سختی مواجه خواهد شد و این از سخنان بایدن هویداست. جو بایدن در سالگرد قتل جمال خاشقچی در بیانیه‌ای خطاب به عربستان سعودی بیان کرد: «ما در صورت پیروزی در انتخابات در روابط خود با عربستان تجدیدنظر خواهیم کرد»، «روابط در این مسیر فعلی که در دوره ترامپ است قطعاً نخواهد بود». بایدن در این سخنرانی عربستان را کشوری منفور معرفی کرد. او در این سخنرانی بیان داشت که طبق اسناد سازمان سیا، قاتل اصلی خاشقچی بن سلمان است و او بایستی پاسخگوی این اقدام خود باشد. در این میان، بایدن با پیگیری موضوع قتل خاشقچی به دنبال پیگیری نمادین موضوع حقوق بشر در عربستان است تا بدین طریق چهره تخریب شده آمریکا مبنی بر حمایت از کشوری دیکتاتور و ناقض حقوق بشر را بهبود بخشد. موضوع دیگری که ذیل مبحث حقوق بشر عربستان قرار دارد، مسئله زندانیان سیاسی

است. محمد بن سلمان با حمایت ترامپ توانست با کودتایی نرم، بسیاری از شخصیت‌های سیاسی سعودی را بازداشت کند که تعداد ۲۰۰ نفر از آنان از تاریخ ۴ نوامبر ۲۰۱۹ در هتل ریتز کارلتون^۱ در بازداشت به سر می‌برند.^۲ تعداد ۱۱ نفر از این افراد را شاهزادگان تشکیل می‌دهند که محمد بن نایف ولیعهد مخلوع و احمد بن عبدالعزیز از جمله این افراد هستند. این احتمال وجود دارد که بایدن با عنوان آزادی زندانیان سیاسی در قالب حمایت از حقوق بشر، محمد بن سلمان را جهت رهایی این افراد تحت فشار قرار دهد. آزادی این افراد به معنای تقویت لابی دموکرات‌ها در عربستان خواهد بود. چه اینکه افرادی چون محمد بن نایف هم در قیاس با محمد بن سلمان از مقبولیت ویژه‌ای در نزد دموکرات‌ها برخوردار بود و هم مورد حمایت سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس همچون امیر جدید کویت است.^۳ مباحث دیگری که ذیل مبحث بحران حقوق بشر در عربستان مورد توجه دولت بایدن قرار خواهد داشت، سختگیری حکومت عربستان نسبت به زنان و سرکوب معترضان شیعه

1. Ritz-Carlton

۲. برخی معتقدند که شاهزادگان در زندان‌های صحرایی نامعلوم به سر می‌برند.
 ۳. با آغاز ولیعهدی محمد بن سلمان، مرحله جدیدی از دستگیری‌های گسترده افرادی آغاز شد که تا پیش از این در عربستان به صورت آزادانه فعالیت می‌کردند. خانم لیجن هذلول فعال حقوق زنان و شخصیت رسانه‌ای و ۱۱ نفر از شاهزادگان قدرتمند و سرشناس سعودی در رأس این دستگیرشدگان بودند. شاهزادگان مطرح سعودی که در دوران اوپاما همکاری‌های خوبی را با نهادهای آمریکایی داشته‌اند، در دوران ترامپ، توسط بن سلمان بازداشت شده و برخی از آنان همانند محمد بن نایف و ولید بن طلال در حصر خانگی و برخی دیگر در زندان‌های صحرایی به سر می‌برند و خبری از آنها در دست نیست. محمد بن نایف رقیب اصلی و جدی محمد بن سلمان و ولیعهد اسبق عربستان از گزینه‌های مطرح برای پادشاهی بود. وی ۱۴ سال سابقه همکاری با سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا را در کارنامه خود دارد و لقب شاهزاده ضدتوریست را به دست آورده است. شاهزاده احمد بن عبدالعزیز کوچک‌ترین فرزند عبدالعزیز، از محتمل‌ترین گزینه‌های پادشاهی سعودی تا قبل از به قدرت رسیدن محمد بن سلمان بود که او نیز در کنار محمد بن نایف در زندان‌های صحرایی به سر می‌برد. احمد بن عبدالعزیز دیدگاهی دموکراتیک نسبت به پادشاهی آل سعود داشته و اعتقاد دارد دوران پادشاهی مطلقه گذشته است. این نگرش وی موجب توجه دموکرات‌ها به او در دوران گذشته شده بود. بایدن نیز تمایل دارد با افرادی در عربستان همکاری کند که برای آمریکا هزینه‌های گزاف نداشته و سابقه همکاری با نهادهای مهمی همچون سازمان سیا را در کارنامه خود داشته باشند.

در شرق این کشور و زندانی کردن و اعدام آنان است (Howard, 11/1/2021).^۱ برخی از کارشناسان بر این باورند که با اجرایی شدن این سناریو و تحقق یافتن اقدام‌های احتمالی مزبور در روابط آمریکا و عربستان، تغییرات گسترده‌ای در عرصه سیاست داخلی و خارجی ریاض تحقق خواهد یافت. درعین حال باید به این نکته توجه داشت که کنشگر اصلی در عربستان سعودی محمد بن سلمان است؛ فردی جاه‌طلب که در سودای پادشاهی است و برای نیل به این هدف نیز از هیچ ابزاری چشم‌پوشی نخواهد کرد. با این اوصاف محمد بن سلمان نیز در قبال اقدام‌های جو بایدن منفعل نخواهد بود و این احتمال وجود دارد که اقدام‌های ذیل را انجام دهد.

۲-۱. اقدام‌های عربستان در قبال سناریوی نخست

۱-۲-۱. میانجی قرار دادن فرانسه

محمد بن سلمان در آستانه مراسم تحلیف جو بایدن تلاش‌های بسیاری برای یافتن کانال ارتباطی مطمئن با دولت بایدن داشت اما موفق نبود. از این رو اخیراً در پی میانجی قرار دادن فرانسه برآمده است. تنها دو روز مانده به مراسم تحلیف بایدن، خبرهایی مبنی بر درخواست محمد بن سلمان از امانوئل مکرون جهت وساطت میان او و تیم بایدن منتشر شد. محمد بن سلمان تلاش دارد تا با وعده‌های اقتصادی خود به مکرون، او را واسطه‌ای میان خود و تیم بایدن برای کسب حمایت آمریکا برای نیل به پادشاهی، تشدید فشار آمریکا بر ایران و مشارکت ریاض در روند گفتگوهای توافق هسته‌ای ایران و آمریکا قرار

۱. در سال ۲۰۱۹ تعداد ۳۷ معترض مسلمان شیعه توسط حکومت عربستان اعدام شدند.

دهد (Arab News, 2/4/2021). سخنان اخیر مکرون در حمایت از عربستان سعودی ذیل این محور معنا می‌یابد.

۲-۱. متنوع‌سازی منابع سیاست خارجی و پر کردن جای خالی آمریکا

عربستان سعودی در دوره دوم ریاست جمهوری باراک اوباما به کنشگر خارج از چارچوب و قواعد بازی آمریکا تبدیل شده بود. این امر موجب کاهش حمایت دمکرات‌ها از محمد بن سلمان و آغاز واگرایی میان عربستان و آمریکا شد. این تصور وجود دارد که در صورت ناکامی محمد بن سلمان در دستیابی به تفاهم با دولت بایدن، تغییرات فراوانی در تعامل و همکاری عربستان با سایر قدرت‌های بین‌المللی شکل گیرد. بدین معنا که سیاست خارجی عربستان همانند دوره دوم ریاست جمهوری اوباما به سوی تعدد منابع خواهد رفت و در پی آن نقش کشورهای هم‌چون روسیه و چین در قراردادهای نظامی و اقتصادی عربستان بیشتر می‌شود.^۱ چه اینکه کشورهای مزبور نیز تمایل بسیار زیادی برای افزایش همکاری‌های اقتصادی با عربستان سعودی دارند.

۳-۲-۱. بهبود روابط با ترکیه

پس از کشته شدن جمال خاشقچی روابط دو کشور عربستان سعودی و ترکیه تیره‌وتار شد. قطع روابط عربستان و قطر و تروریستی خواندن اخوان المسلمین توسط عربستان

۱. تعدد منابع خارجی سیاستی بود که از سوی حکام ریاض در تقابل انتقادهای اوباما مطرح شد. در این سالها ریاض تلاش کرد تا سیاستی مستقل‌تر از خود نشان دهد و با دست گذاشتن بر حساسیت‌های مقامات کاخ سفید توجه آنها را به منافع ایالات‌متحده در عربستان سعودی جلب کند. در طول این سالها مذاکرات خرید سامانه‌های دفاع موشکی اس ۴۰۰ روسی و قراردادهای تجاری با چین مطرح شد. در نتیجه مقامات کاخ سفید با دوگانه و چالشی جدی مواجه شدند که اگر روابط خود را با ریاض به حالت پیشین برگردانند، باید در مقابل جامعه جهانی پاسخگو باشند و اگر روابط با ریاض را کاهش دهند و مقامات سعودی را مورد انتقاد قرار دهند، روسیه و چین نفوذ خود را در غرب آسیا افزایش می‌دهند و عرصه برای آمریکایی‌ها دشوار خواهد شد.

سعودی نیز مزید بر علت شد و روابط عربستان و ترکیه را در اغما فرو برد. رسانه‌های عربستانی تا به امروز سیاست تندی را علیه ترکیه و اردوغان دنبال کرده‌اند. دخالت ترکیه در عراق و سوریه با مخالفت‌ها و محکومیت رسانه‌های سعودی همراه شده است. این در حالی است که روی کار آمدن بایدن پیام‌های قابل توجهی را برای عربستان سعودی داشته است. به‌گونه‌ای که سبب شد تا در هفته‌های گذشته عربستان سعودی بهبود روابط با ترکیه را در دستور کار خود قرار دهد. در این خصوص نیز اخیراً محمد بن سلمان با رجب طیب اردوغان به‌صورت تلفنی گفتگو داشته است. به‌نظر می‌رسد بهبود روابط آشفته دو کشور، راهبردی از سوی عربستان برای فرار از انزوای احتمالی آینده در قبال آمریکا است (Kozok, Fattah & Westall, 2/3/2020).

۳-۱. سناریوی دوم: ادامه تعامل با عربستان

در این سناریو فرض بر این است که جو بایدن براساس منافع ایالات‌متحده در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس راهبرد پیشین تعامل با عربستان سعودی را ادامه خواهد داد. برخی اعتقاد دارند که تیم بایدن به‌خوبی می‌داند هرگونه تغییر اساسی در امور داخلی عربستان سعودی علاوه بر آنکه پیامدهایی برای منافع ایالات‌متحده خواهد داشت، موجب خواهد شد تا ایران دست برتر را در منطقه داشته باشد؛ بنابراین بایدن در دوره ریاست جمهوری خود همانند رؤسای سابق آمریکا و با سنجیدن مصلحت و منافع این کشور سیاست حمایت حداکثری از عربستان در مقابل جبهه ایران را دنبال خواهد کرد. بایستی به این نکته توجه داشت که در نگاهی واقع‌بینانه، جو بایدن گزینه‌های فراوانی در نوع تعامل با عربستان و ایران در اختیار ندارد. اگر بایدن براساس منافع ایالات‌متحده بخواهد

با عربستان تعامل کند، ناچار خواهد بود تغییرات محدود و ظاهری در قبال عربستان و حکام فعلی آن در پیش گیرد. تغییرات اساسی قطعاً با واکنش محمد بن سلمان مواجه خواهد شد و از سویی نیز افزایش نفوذ منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران در منطقه را به دنبال خواهد داشت. در این خصوص دیدگاه دیوید راندل دیپلمات اسبق ایالات متحده در ریاض قابل توجه است.

راندل که سابقه حضور بیش از ۳۰ سال را در ریاض دارد و به زبان عربی کاملاً مسلط است، در مراسم رونمایی مجازی از یکی از کتب خود چنین عنوان داشت: «به ایران نگاه کنید. ما با توجه به نقض حقوق بشر در این کشور روابط خود را با ایران کاهش دادیم و در این کشور انقلاب شد. اکنون ایران به بزرگ‌ترین دشمن منطقه‌ای آمریکا تبدیل شده است که با حمایت از گروه‌های مقاومت منافع ما را در خطر انداخته است». دیوید راندل اعتقاد دارد اگر حکومت سعودی بخواهد با راه‌حل‌های خشن و سخت همچون تغییرات داخلی بنیادین تغییر کند، گروه‌های نزدیک به اخوان المسلمین در عربستان پیروز خواهند شد؛ بنابراین آمریکا باید میان منافع خود، مقابله با ایران، توجه به نگرانی‌های حقوق بشری در عربستان و حمایت از حکام و ساختار فعلی عربستان یکی را برگزیند و آن هم حمایت از حکام و ساختار فعلی عربستان سعودی است (Rundell, 12/10/2020).

نکته دیگر در این باره، موضوع رژیم صهیونیستی است. از آنجایی که مسئله رژیم صهیونیستی برای جو بایدن اهمیت فراوانی دارد و لابی آپیک نیز از قدرت بسیار زیادی در ساختار سیاسی و تصمیم‌گیری آمریکا برخوردار است، جهت ادامه روند عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی و ملحق شدن عربستان به این کاروان، لازم است دولت آمریکا به حمایت از محمد بن سلمان بپردازد؛ مطابق با این تحلیل، احتمال حمایت بایدن از

محمد بن سلمان افزایش می‌یابد. در صورت تحقق این سناریو، می‌توان اقدام‌های ذیل را از جانب عربستان سعودی متصور شد.

۱-۳-۱. عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی

جریان عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی که از کشورهای امارات و بحرین آغاز شده بود، با حمایت‌های ضمنی عربستان سعودی مواجه شد. حمایت محمد بن سلمان از عادی‌سازی روابط کشورهای مزبور با رژیم صهیونیستی سبب شد تا ساختار سیاسی رژیم صهیونیستی محمد بن سلمان را گزینه مناسبی برای پیشبرد اهداف این رژیم در منطقه بداند. از این‌رو از وی حمایت به‌عمل خواهد آورد. این احتمال وجود دارد که اندکی پس از سپری شدن دوره ریاست جمهوری جو بایدن، عربستان سعودی برای تثبیت خوش‌خدمتی خود به آمریکا و رژیم صهیونیستی، به عادی‌سازی روابط با این رژیم بپردازد (Northam, 12/25/2020).

۱-۳-۲. درخواست آگاهی از گفتگوهای آمریکا با ایران

عربستان سعودی و امارات از دولت بایدن انتظار دارند تا آنان نیز از روند و مفاد گفتگوهای آمریکا با ایران آگاهی یابند. این درخواست با به قدرت رسیدن بایدن بارها از سوی وزرای امور خارجه عربستان و امارات مطرح شده است. این دو کشور شورای همکاری خلیج فارس خواهان آگاهی از موضوع‌های مورد گفتگو بوده و توسعه گفتگوهای آمریکا با ایران از هسته‌ای به موشکی و فعالیت‌های منطقه‌ای را خواستارند. به‌صورت مشخص، عربستان سعودی و امارات توافقی را مطلوب می‌دانند که طبق آن برنامه‌های موشکی و منطقه‌ای ایران نیز همانند فعالیت‌های هسته‌ای آن محدود شود. به همین جهت برای اطمینان یافتن از تحقق این خواسته‌ها، آگاهی یافتن از گفتگوها یا مورد مشورت قرار گرفتن را از آمریکا خواستارند. عربستان سعودی رئیس‌جمهور فرانسه را جهت اقناع آمریکا برای مشارکت عربستان در

گفتگوهای هسته‌ای ایران و آمریکا واسطه قرار داده است (Arab News, 4/2/2021).

۳-۳-۱. همکاری با آمریکا در ساخت نیروگاه هسته‌ای

برنامه هسته‌ای عربستان سعودی از سال‌های گذشته مورد توجه محمد بن سلمان قرار گرفته است. با ورود روسیه و چین در این برنامه قطعاً نگرانی‌های ایالات متحده افزایش خواهد یافت تا واشنگتن بار دیگر توجهات و حمایت‌های خود را به سوی عربستان سعودی معطوف کند. ریاض نیز با درک حساسیت‌های آمریکا نسبت به افزایش حضور قدرت‌هایی همچون روسیه و چین در موضوع‌های مهمی نظیر انرژی هسته‌ای در غرب آسیا و عربستان تلاش خواهد کرد تا سیاست‌های مستقل‌تری را اتخاذ کند (Chizaza, 8/18/2020). البته سعودی‌ها در روابط خود با روسیه و چین این نکته را دریافته‌اند که هیچ کشوری همانند ایالات متحده در مقابل تأمین منابع خود حاضر به تحمل هزینه عربستان سعودی نیست؛ بنابراین این احتمال وجود دارد که محمد بن سلمان در صورت همگرایی دولت بایدن با او، پیشبرد برنامه هسته‌ای عربستان را به آمریکا واگذار کند.

۴-۱. سناریوی سوم: اتخاذ رویکرد فشار و تعامل همزمان

بسیاری از پرونده‌های عربستان سعودی در کاخ سفید توسط تیم بایدن در حال ارزیابی است اما بایستی توجه داشت که تجدیدنظر گسترده در روابط آمریکا با عربستان برای واشنگتن بدون هزینه نخواهد بود (Hokayem, 10/22/2020) از این حیث کاهش چشمگیر روابط آمریکا با عربستان و یا برکناری محمد بن سلمان از قدرت و آزادسازی محمد بن نایف و به قدرت رساندن او به جای محمد بن سلمان در دولت بایدن از ضریب

احتمال بسیار کمی برخوردار است. چه اینکه آنتونی بلینکن در پیام توئیتری اخیر خود عربستان سعودی را شریک امنیتی آمریکا معرفی کرده و بر همکاری مشترک با عربستان تأکید کرده است. با این وجود آنچه در واقع بینانه‌ترین حالت ممکن است در روابط عربستان و آمریکا در دوره بایدن رخ دهد عبارت خواهد بود از فشار سیاسی به عربستان از طریق ابزارهای حقوق بشری برای تغییر بسیاری از سیاست‌های عربستان و هدایت آن به سوی مسیر مطلوب و مورد نظر آمریکا. به دیگر بیان، تیم بایدن از ابزارهای فشار حقوق بشری جهت مطیع کردن عربستان بهره خواهد برد. برخی بر این باورند که دولت بایدن برای بهبود چهره آمریکا در اذهان بین‌المللی به اقدام‌هایی همچون توقف مقطعی فروش تسلیحات نظامی به عربستان (Quinn, 28/1/2021)، توقف حمایت‌های لجستیکی و اطلاعاتی از این کشور در جنگ یمن و کاهش دسترسی عربستان به کاخ سفید مبادرت خواهند ورزید (Hokayem, 10/22/2020). این در حالی است که اظهارات اخیر بلینکن مبنی بر عدم حمایت آمریکا از حملات تهاجمی عربستان به یمن و حمایت از حملات دفاعی این کشور بدین معناست که همکاری‌های نظامی آمریکا با عربستان به چندین دلیل ادامه خواهد یافت. نخست به دلیل اینکه دمکرات‌ها به اقتصاد نظامی توجه ویژه‌ای دارند کما اینکه قراردادهای نظامی عربستان و آمریکا در دوره باراک اوباما به شدت افزایش پیدا کرد. دوم به دلیل اینکه قدرت‌یابی انصارالله در یمن زنگ خطری برای آمریکا و متحدان منطقه‌ای آن است. سوم به دلیل اینکه آمریکا در پی تجهیز و تقویت عربستان سعودی برای تقابل با ایران و مهار آن است.

در دوره بایدن در بعد دیپلماسی به عربستان این اطمینان داده می‌شود که در فرایند مهار ایران ملاحظات ریاض رعایت خواهد شد و در بعد نظامی نیز پس از انجام برخی از

اصلاحات در سیاست خارجی عربستان به تقویت روابط با این کشور پرداخته می‌شود. سیاست آمریکا در قبال عربستان سیاستی عمل‌گرایانه و منفعت‌طلبانه بوده و محمد بن سلمان نیز به حمایت آمریکا نیاز دارد، بنابراین به احتمال زیاد دولت آمریکا و بن سلمان به یک توافق ضمنی دست خواهند یافت. پیش‌زمینه این توافق نیز انجام برخی اقدام‌های نمایشی و سطحی تنبیهی آمریکا در قبال عربستان و تغییر حداقلی برخی از رویکردهای سیاست خارجی عربستان در قبال تحولات منطقه خواهد بود چراکه از نظر آمریکا تهدید حقیقی در منطقه غرب آسیا ایران است و عربستان سعودی باید اکثر توان و تمرکز خود را صرف مهار ایران کند، درحالی‌که عربستان با ورود به جنگ یمن و فرسایشی ساختن آن از مهار تهدید اصلی باز مانده است. با این اوصاف ایالات متحده آمریکا همکاری‌های خود با عربستان سعودی را ادامه خواهد داد و حتی از این کشور در برابر حملات موشکی و پهبادی انصارالله حمایت به عمل خواهد آورد تا بتواند به شیوه‌ای جنگ یمن را به پایان رسانده و عربستان را متمرکز به مهار ایران کند.

۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

۲-۱. کاهش خرید نفت از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۹ روزانه ۱۹ میلیون و ۱۰ هزار بشکه نفت از دنیا وارد کرده است. میزان واردات نفت این کشور از سال ۱۹۹۶ به کمترین میزان رسیده است. با تولید نفت شیل عملاً آمریکا از نفت برخی کشورها از جمله کشورهای خلیج فارس بی‌نیاز شده است. چه اینکه اخیراً این کشور در حال جایگزین کردن نفت کانادا به جای نفت

خلیج فارس است. این مسئله به همراه توجه ویژه بایدن به مقوله انرژی پاک، زنگ خطری برای کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس خواهد بود. با توجه به تأکید وی بر انرژی پاک و سرمایه‌گذاری گسترده در این زمینه، احتمال دارد رئیس‌جمهور آمریکا خرید نفت از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس را کاهش دهد (EIA, 4/27/2020).

۲-۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال بحرین

بحرین در سیاست خارجی خود از عربستان سعودی پیروی می‌کند بنابراین سیاست خارجی بایدن در قبال عربستان سعودی و بحرین ماهیتی شبیه به یکدیگر دارند. با این تفاوت که بحرین به سبب ظرفیت و توانایی محدود خود در کنشگری خارجی غالباً در عرصه سیاست داخلی خود مورد انتقاد دولت بایدن قرار خواهد گرفت. با این وجود سیاست خارجی بایدن در قبال بحرین به شرح ذیل خواهد بود.

۲-۲-۱. حمایت از حقوق بشر

پیش‌بینی می‌شود بحرین به سبب پیروی از سیاست‌های عربستان سعودی در منطقه و حمایت از آن، در دوران بایدن با مشکلاتی مواجه شود زیرا پس از پیروزی بایدن در انتخابات آمریکا بیش از ۱۲ سازمان و نهاد به دولت وی نامه نوشته و از وضعیت حقوق بشر در بحرین اعلام نگرانی کردند تا بلکه وی پس از به‌دست گرفتن قدرت، تغییراتی در سیاست خارجی آمریکا در قبال بحرین ایجاد کند (Aljazeera, 16/12/2020). این فرضیه محتمل‌ترین راهبرد سیاست خارجی بایدن در قبال بحرین خواهد بود؛ مگر آنکه سلمان بن حمد، نخست‌وزیر جدید بحرین که گرایش‌های آمریکایی دارد، در آغاز مسیر نخست‌وزیری خود با دولت دمکرات بایدن به تفاهم‌هایی پیرامون جنبش‌های مردمی این

کشور نائل آید. در غیر این صورت شرایط برای بحرین نیز بسیار دشوار خواهد بود زیرا بحرین در دوران ترامپ و ملک سلمان به شدت به سرکوب جنبش‌های مردمی پرداخت و همدارهایی از جانب سازمان حقوق بشر و سازمان عفو بین‌الملل دریافت کرد (بیگی، ۱۳۹۷). جدیدترین این اقدام‌ها فوت دو زندانی سیاسی به نام‌های حمید الخاتم و کاظم السهلاوی در زندان بود (نجات، ۱۳۹۹/۱۰/۲).

۲-۲-۲. حمایت از خاندان حاکم

خوش‌خدمتی مقامات بحرینی به رژیم صهیونیستی در کنشگری فعال در زمینه موضوع معامله قرن، برگزاری کنفرانس اقتصادی منامه و عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی و غیره می‌تواند موجب حمایت لابی آپیک از خاندان آل خلیفه شود که در پی آن نیز دولت بایدن سیاست حمایت از خاندان حاکم را در پیش خواهد گرفت.

۲-۳. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال قطر

قطر همواره روابط خوبی با جمهوری خواهان و دمکرات‌ها در آمریکا داشته است. این کشور در سالیان گذشته توانسته است خود را بازیگری مفید برای آمریکا در خلیج فارس معرفی کند. از این رو دو حزب مهم جمهوری خواه و دمکرات نگرش مثبتی به این کشور دارند (Cafeiro, 12/12/2020). از این حیث است که دولت ترامپ با تحریم قطر از سوی دیگر کشورهای غربی مخالف بود و دولت جدید آمریکا نیز از رفع تحریم قطر خشنود است. جک سالیوان، مشاور امنیت ملی آمریکا در دولت بایدن بر این باور است که با توجه به ظرفیت‌های منطقه غرب آسیا برای نیل به دستاوردهای اقتصادی، اجتماعی و امنیتی می‌توان با کنش دیپلماتیک بسیاری از چالش‌ها و بحران‌های غرب آسیا را برطرف کرد. از

نظر وی سیاست خارجی مؤثر جهت کنش کارآمد دیپلماتیک در این منطقه نیازمند متحدانی است که آمریکا بتواند به آنان اعتماد کند. به اعتقاد او قطر یکی از این متحدان است. به‌ویژه اینکه بیش از ۱۰ هزار نفر از نیروهای سنتکام در این کشور مستقر هستند (Shaheen, 13/1/2021). با این نگرش دولت جدید آمریکا به قطر، پیش‌بینی می‌شود که سیاست خارجی بایدن در قبال این امیرنشین شامل محورهای ذیل باشد:

۱-۳-۲. حمایت از نقش میانجیگرانه قطر میان آمریکا و طالبان

دوحه در چند سال اخیر در میانجیگری میان مقامات آمریکایی و طالبان نقش کارآمد، مؤثر و موفق ایفا کرده است. با توجه به اهداف بایدن در منطقه غرب آسیا، این احتمال وجود دارد که وی از نقش میانجیگرانه قطر برای حل اختلافات با طالبان حمایت به‌عمل آورد (جمیل، ۲۰۲۰/۱۰/۳۰)؛ چه اینکه دولت بایدن اعلام کرده است که توافق آمریکا با طالبان در دوره ترامپ را مورد بازنگری قرار خواهد داد. این به‌معنای استمرار نقش میانجیگری قطر میان طالبان و آمریکا است (The Washington Post, 21/1/2021) که قطعاً از حمایت‌های دولت بایدن برخوردار خواهد گشت.

۲-۳-۲. حمایت از نقش میانجیگرانه قطر در حل اختلافات کشورهای منطقه

وزارت امور خارجه آمریکا در دسامبر ۲۰۲۰ در بیانیه‌ای به نقش سازنده مالی، سیاسی و نظامی قطر در بحران‌های منطقه اشاره داشته و بر همکاری سازنده واشنگتن و دوحه تأکید کرده است (U.S. Department of State, 28/12/2020). این ادبیات وزارت امور خارجه آمریکا در دوران بایدن ادامه خواهد داشت و در عرصه عمل همکاری‌هایی را تحقق خواهد بخشید. آمریکای دوره بایدن حل اختلافات غرب آسیا و خلیج فارس از رهیافت دیپلماتیک کشورهای چو عمان و قطر را در سیاست خارجی

خود دنبال خواهد کرد. از منظر دولت بایدن قطر توانایی و ظرفیت زیادی در ایفای نقش میانجیگری صلح در غرب آسیا و خلیج فارس را دارد از این رو احساس می‌شود که قطر از حمایت‌های دولت بایدن در پیشبرد رویکرد تنش‌زدایی در خلیج فارس و غرب آسیا برخوردار شود (Shaheen, 13/1/2021). چه اینکه برخی از کارشناسان سیاسی معتقدند که در دولت بایدن ممکن است موضوع تنش‌زدایی میان ایران و عربستان مطرح و پیگیری شود. در صورت تحقق این احتمال، قطر گزینه مناسبی از سوی آمریکا برای میانجیگری میان عربستان و ایران خواهد بود (Katzman & Blanchard, 1/26/2017).

۳-۳-۲. فشار سیاسی بر قطر برای کاهش حمایت از گروه‌های اسلام‌گرا

با وجود اینکه پیش‌بینی می‌شود دولت بایدن همکاری‌های بسیار نزدیکی با قطر داشته باشد اما دور از ذهن نیست که قطر را به سبب برخی اقدام‌های مورد انتقاد نرم قرار دهد؛ چراکه دولت قطر به دلیل حمایت از گروه‌های اسلام‌گرا در منطقه و به صورت ویژه، حمایت از اخوان المسلمین و حماس، باعث بروز اختلاف‌هایی در میان اعضای شورای همکاری خلیج فارس شده است. به باور برخی از کارشناسان، دولت بایدن قطر را جهت کاستن از حمایت خود از گروه‌های اسلام‌گرا تحت فشار سیاسی قرار خواهد داد (کامل السید، ۲۰۲۰/۱۱/۹).

۴-۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال امارات

امارات متحده عربی با اتخاذ سیاست عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی نشان داد که تا چه اندازه در تدوین سیاست خارجی خود به قدرت‌های غربی به‌ویژه آمریکا وابستگی دارد. اتخاذ چنین سیاست‌هایی به همراه خرید تسلیحات نظامی گسترده امارات از آمریکا سبب

می‌شود تا دولت‌های جدید آمریکا در پیگیری سیاست خارجی خود به حفظ روابط با این کشور توجه ویژه‌ای داشته باشند. برخی از کارشناسان بر این باورند که امارات متحده عربی قوی‌ترین متحد آمریکا در شورای همکاری خلیج فارس است (Cafiero, 1/19/2021). با این وجود پیش‌بینی می‌شود که دولت بایدن جهت اصلاح برخی از سیاست‌های دولت امارات اقدام‌های تنبیهی نرمی در قبال این کشور اتخاذ کرده سپس تعاملات خود را با آن توسعه بخشد. در ذیل این سیاست‌ها تبیین می‌شود:

۱-۴-۲. توقف فروش تسلیحات

از نظر دمکرات‌ها، برخی از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در دوران ترامپ از قواعد بازی مورد نظر ساختار آمریکا تخطی کرده و اقدام‌های تنش‌زایی در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس در پیش گرفتند. از این رو بایستی رویکردی در تعامل با این کشورها اتخاذ شود تا آنان به ساختار دوران اوباما بازگشته و قواعد کنشگری مورد نظر آمریکا در منطقه را رعایت کنند. امارات نیز یکی از این کشورهاست. دولت بایدن به احتمال زیاد با انجام اقدام‌هایی همچون توقف فروش برخی از تسلیحات به امارات، در پی اعمال فشار نرم به این کشور برای بازگشت به مسیر مورد نظر آمریکا خواهد بود (Quinn, 28/1/2021) اما همچنان همکاری خود با این کشور را حفظ خواهد کرد.

۲-۴-۲. همکاری مالی

آمریکا در پنج دهه گذشته برای امارات متحده عربی شریک راهبردی بوده و تأمین‌کننده امنیت آن به‌شمار می‌رفته است. این همکاری‌ها در دوران ترامپ بسیار افزایش یافت. این احتمال وجود دارد که آمریکا در دوران جو بایدن با کاستن از نیازهای خود به نفت عربستان، به سوی امارات به‌عنوان مرکز قدرتمند مالی متمایل شود. در این رابطه نیز

وزارت امور خارجه آمریکا گزارشی از ظرفیت‌های مالی امارات متحده عربی منتشر ساخته است که این نشان‌دهنده اهمیت این ظرفیت امارات نزد مقامات سیاست خارجی آمریکا است (U.S. Department of States, N.D.). ممکن است امارات از طریق لابی خود در کاخ سفید، آمریکا را به‌سوی همکاری با خود جذب کند. چه اینکه امارات با پیش‌قدم شدن در عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی، خوش‌خدمتی خود به آمریکا را به اثبات رسانده است. با این اوصاف همکاری‌های دو کشور در دوران جو بایدن بیش‌ازپیش افزایش خواهد یافت (مؤسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام، ۱۳۹۹/۹/۹). امارات از منظر آمریکا در مقایسه با عربستان از چهره بین‌المللی مطلوب‌تری برخوردار است. بایستی به این نکته نیز توجه داشت که کنشگری لابی‌های امارات در آمریکا جهت پیروزی دونالد ترامپ این تصور را در ذهن کارشناسان ایجاد کرده است که دولت بایدن در پی اتخاذ اقدام‌های تلافی‌جویانه در قبال امارات خواهد بود. این در حالی است که امارات پیشگام عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی بوده لذا از حمایت لابی آپیک در کاخ سفید برخوردار است. باید به این نکته نیز اشاره داشت که انعطاف در سیاست خارجی امارات حکایت از این دارد که این کشور راحت‌تر از عربستان سعودی می‌تواند خود را با دولت بایدن تطابق دهد (Wagner, 19/1/2021).

۵-۲. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال عمان

سلطنت عمان در کنار امارات و کویت از جمله نخستین کشورهایی بودند که پیروزی بایدن را به او تبریک گفتند. مقامات عمانی از پیروزی بایدن بسیار خوشحال شدند. آنها امید دارند تا وی به جنگ یمن پایان دهد زیرا در صورت استمرار این جنگ، ممکن است دامنه

آن به مرزهای عمان کشیده شود (Cafiero, 12/12/2020). چه اینکه عمان از دیرباز نقش بی‌طرفی در اختلاف‌ها و میانجیگری میان کشورها را برعهده داشته است، بنابراین مقامات عمانی پیروزی بایدن را به‌معنای حمایت از رویکرد بی‌طرفی و میانجیگری عمان می‌دانند. با این توصیفات پیش‌بینی می‌شود که دولت بایدن سیاست ذیل را در قبال کشور عمان اتخاذ کند:

۱-۵-۲. حمایت از نقش میانجیگرانه عمان

سلطنت عمان از دیرباز نقش میانجیگرانه‌ای در سطح منطقه و فرامنطقه‌ای داشته است که بارزترین آن میانجیگری میان ایران و آمریکا در دوران اوباما برای انجام گفتگوهای هسته‌ای بود. این نقش عمان که در زمان معاونت ریاست جمهوری بایدن در کاخ سفید به پیش رفت، قطعاً همچنان نیز مورد حمایت بایدن در کسوت ریاست جمهوری خواهد بود. چه اینکه سلطان هیثم جزء نخستین سران کشورهای عربی بود که پیروزی در انتخابات را به بایدن تبریک گفت (Reuters, 7/11/2020). با این اوصاف پیش‌بینی می‌شود که جو بایدن به میانجیگری عمان میان عربستان و ایران برای حل برخی از بحران‌های منطقه امیدوار باشد (Winder, 26/8/2020). البته گفتنی است که با توجه به مشکلات اقتصادی عمان و نیاز این کشور به منابع مالی استقراری امارات، ممکن است حمایت آمریکا از نقش میانجیگرانه عمان لزوماً به تقویت و پیشرفت رویکرد میانجیگرانه آن منجر نشود. چه اینکه کاهش قیمت نفت و مشکلات ناشی از شیوع ویروس کرونا موجب تضعیف وضعیت اقتصادی عمان شده است. از این رو کشورهای چو امارات متحده عربی که بزرگ‌ترین سهم صادراتی را در مقایسه با سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به عمان دارند، با اعطای وام ۲ میلیارد دلاری به عمان در پی وابسته کردن سلطان

هیثم به منابع مالی خود هستند (Saba, 12/8/2020). امری که ممکن است به کم‌رنگ شدن نقش میانجیگرانه عمان منجر شود.

۲-۶. سیاست خارجی احتمالی بایدن در قبال کویت

با پیروزی جو بایدن در انتخابات آمریکا، امیر، ولیعهد و نخست‌وزیر کویت صمیمانه به جو بایدن و کاملاً هریس تبریک گفتند. تبریک سه شخصیت عالی‌رتبه کویت به پیروزی دو مقام عالی‌رتبه جدید آمریکا نشان‌دهنده خرسندی آنان از نتیجه انتخابات بود (Al Mulla, 11/8/2020) زیرا کویت و عمان سیاست خارجی خود را سیاست بی‌طرفی و میانجیگری معرفی کرده‌اند. به همین دلیل آنها دولت بایدن را برای پیشبرد این سیاست مناسب‌تر از دولت ترامپ برمی‌شمارند (Cafeiro, 12/12/2020). باین‌وجود اقدام‌های ذیل را می‌توان از سوی دولت بایدن در قبال کویت پیش‌بینی کرد:

۲-۶-۱. همکاری‌های نظامی، اقتصادی و بهداشتی

مقامات عالی‌رتبه کویت پس از ارسال پیام تبریک به بایدن به ابعاد همکاری‌های دو کشور و لزوم توسعه این همکاری‌ها اشاره داشته‌اند (Al Mulla, 11/8/2020). الینا رومانسکی سفیر آمریکا در کویت بارها در اواخر دوره ریاست جمهوری دونالد ترامپ و آغاز ریاست جمهوری جو بایدن کویت را یکی از نزدیک‌ترین و مورد اعتمادترین شرکای آمریکا معرفی کرده است که در پی افزایش همکاری‌های خود در زمینه‌های بهداشتی، اقتصادی و نظامی و غیره است (Romanowski, 12/13/2020). تقویت ناوگان هوایی کویت یکی از این همکاری‌هاست.

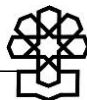
۲-۶-۲. حمایت از نقش میانجیگرانه کویت

کویت در اواخر دوران ترامپ و در آغاز حکومت امیر جدید خود یعنی شیخ نواف الاحمد الجابر الصباح توانست نقش کارآمدی در میانجیگری میان قطر و عربستان ایفا کرده و به تحریم قطر پایان دهد. کویت نشان داد که در پی ایفای نقش میانجیگری بین کشورهاست. این کشور در نظر مقامات آمریکایی همانند عمان کشوری بی طرف به شمار می رود (Cafeiro, 12/12/2020). می توان چنین پیش بینی کرد که سیاست خارجی آمریکا در دولت جدید در راستای حمایت از نقش میانجیگری کویت خواهد بود.

جمع بندی

سیاست خارجی آمریکا در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس دارای اهدافی است که با آمد و شد رؤسای جمهور مختلف، تغییرات گسترده و بنیادینی در این اهداف و به تبع آن، رویکرد سیاست خارجی آمریکا در قبال کشورهای مزبور به وجود نخواهد آمد. اگرچه با پیروزی بایدن تغییراتی در سیاست خارجی آمریکا رخ می دهد اما این تغییرات در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس گسترده نخواهد بود زیرا بسیاری از این کشورها میزبان پایگاه های نظامی و سرمایه گذاران اقتصادی آمریکا هستند. امروزه نیز آغاز روند عادی سازی روابط کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با رژیم صهیونیستی باعث شده است تا این کشورها از تغییر بنیادین و گسترده سیاست خارجی آمریکا در قبال خود مصون بمانند زیرا تیم بایدن حامی روند عادی سازی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با رژیم صهیونیستی است. آنچه ممکن است از سوی آمریکا در قبال برخی از

کشورهای شورای همکاری خلیج فارس پیگیری شود صرفاً اقدام‌های تنبیهی مقطعی نرم برای توجیه افکار عمومی و رسانه‌های جهان و همچنین بازگرداندن این کشورها به مسیر ریل‌گذاری شده و مطلوب آمریکا خواهد بود. موضوع حقوق بشر موضوع ابزاری دولت بایدن برای پیشبرد اهداف خود است. ممکن است دولت بایدن با توقف مقطعی فروش تسلیحات نظامی به امارات و عربستان و با بهره‌گیری از ابزار حقوق بشر در قبال این دو کشور سعی در بازگرداندن آنان به مسیر مطلوب خود داشته باشد. با این وجود قطعاً همکاری‌های آمریکا با عربستان و امارات در زمینه‌های سیاسی - امنیتی، اقتصادی و نظامی ادامه خواهد یافت. چه اینکه آمریکا با حمایت از رژیم صهیونیستی و عربستان سعودی در پی تکرار سیاست دوستونی نیکسون جهت مهار جمهوری اسلامی ایران است. بایستی به این نکته نیز توجه داشت که در دوره ریاست جمهوری دولت بایدن بر نقش سیاسی و دیپلماتیک قطر افزوده خواهد داشت. دولت بایدن معتقد است هرکجا که کنش نظامی ناکارآمد است اقدام دیپلماتیک نتیجه‌بخش خواهد بود، از این رو باید برای حل مشکلات غرب آسیا و خلیج فارس از ابزار دیپلماسی بهره برد. برای پیشبرد رهیافت دیپلماسی در این منطقه جهت حل اختلاف‌ها نیز کنشگری فعال کشورهایی چون عمان و کویت بیش از پیش ضروری است؛ بنابراین دولت بایدن از نقش میانجیگرانه کشورهای مزبور برای حل بحران‌های منطقه بهره خواهد برد.

منابع و مأخذ

۱. السعودية توقع عقدا مع شركة أمريكية لدعم برنامجها النووي قبل قدوم بايدن، الخليج الجديد، المشاهدة في الرابط التالي:
<https://b2n.ir/958320>
۲. بیگی، علیرضا (۱۳۹۷). سیاست و حکومت در بحرین، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران.
۳. مؤسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام (۱۳۹۹/۹/۹)، بیم و امید امارات متحده عربی نسبت به بایدن، قابل مشاهده در لینک ذیل:
<https://b2n.ir/719899>
۴. جمیل، کامل (۲۰۲۰/۱۰/۳۰). الاستقرار وإنهاء التوتر، هل تناسب سياسة جو بايدن الشرق الأوسط؟، خليج اونلاين، المشاهدة في الرابط التالي:
<https://b2n.ir/202517>
۵. عوده، نبيل (۲۰۲۰/۱۱/۹). جو بايدن و السياسة الخارجية الأمريكية تجاه الشرق الأوسط، عربي TRT، المشاهدة في الرابط التالي:
<https://b2n.ir/708264>
۶. قبلادوی، تمارا (۲۰۲۰/۱۱/۴). تحلیل ماذا سيعنى فوز ترامب أو بايدن للشرق الأوسط؟، CNN بالعربی، المشاهدة في الرابط التالي:
<https://b2n.ir/692603>
۷. کامل السید، مصطفی (۲۰۲۰/۱۱/۹). الولايات المتحدة ودول الخليج. هل ينتهي شهر العسل بمجىء بايدن؟، دويجه وله، المشاهدة في الرابط التالي:
<https://b2n.ir/785337>
۸. نجات، سيدعلی (۱۳۹۹/۱۰/۲) چشم‌انداز روابط آمریکا و کشورهای شورای همکاری در دوره بایدن، مؤسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام، قابل مشاهده در لینک ذیل:
<https://b2n.ir/961610>
9. Aljazeera (16/12/2021). Rights Groups Urge Biden to Shift US Policy Towards Bahrain: <https://b2n.ir/903275>
10. Arab News (2/4/2021). Saudi Arabia Must be Involved in Fresh Talks on Iran Deal, Says Macron: <https://b2n.ir/335549>
11. Al Mulla, Yasmena (11/8/2020). Kuwait's Emir Congratulates Biden on

- becoming US President-elect: <https://b2n.ir/081368>
12. Awadallah, Alia, (11/7/2019). Can't Buy Mohammed bin Salman Love: <https://b2n.ir/831854>
 13. Bohl, Ryan, (10/23/2020). Budget Cuts Will Test Saudis' Loyalty to Their Government: <https://b2n.ir/682533>
 14. Cafeiro, Giorgio (12/12/2020). Biden as President: Winners and Losers in the Gulf: <https://b2n.ir/124625>
 15. Cafiero, Daniel (1/19/2020). Post-Trump: Can the UAE Maintain its Cosy Ties with the US?: <https://b2n.ir/715304>
 16. Chaziza, Mordechai, (8/18/2020), Saudi Arabia's Nuclear Program and China: <https://b2n.ir/840191>
 17. EIA (4/27/2020). Oil and Petroleum Products Explained Oil Imports and Exports: <https://b2n.ir/163120>
 18. Harb, Ali (2/10/2020). Khashoggi Murder: Joe Biden Pledges to 'Reassess' ties with Saudi Arabia: <https://b2n.ir/533690>
 19. Hokayem, Emile (10/22/2020). Priorities and Pitfalls for a Biden Administration in the Middle East: <https://bit.ly/2KsP1AF>
 20. Hovard, Steven (1/11/2021). Joe Biden Must Push Saudi Arabia on Human Rights: <https://b2n.ir/937169>
 21. Katzman, Kenneth and Blanchard, Christopher (1/26/2017). Qatar and its Neighbors: Disputes and Possible Implications: <https://b2n.ir/730573>
 22. Kozok, Firat, Fattah, Zainab and Westall, Sylvia (2/3/2020). Gulf Reaches Out to Erdogan in Wary Move to Ease Tensions: <https://b2n.ir/997840>
 23. Northam, Jackie (12/25/2020). Saudi Arabia Rethinking Relationship With U.S. Under Biden: <https://b2n.ir/057409>
 24. Quinn, Colm (28/1/2021). Does Biden's Temporary Pause on Gulf Arms Sales Signal a Permanent Shift?: <https://b2n.ir/526695>
 25. Reuters (7/11/2020). Oman's Sultan Congratulates Biden on Winning U.S. election: <https://b2n.ir/501991>
 26. Rundell, David (12/10/2020). Conversation with Author David Rundell: <https://b2n.ir/088556>
 27. Romanowski, Alina (12/13/2020). Reflections on the US-Kuwait relationship: <https://b2n.ir/114744>

28. Saba, Yousef (12/8/2020). Oman Secures \$2 Billion Bridge Loan:
Sources: <https://b2n.ir/636008>
29. Shaheen, Ivan Sascha (13/1/2021). U.S. Should Seek Qatari Assistance in the Middle East: <https://b2n.ir/485504>
30. The Washington Post (26/1/2021). Afghanistan's Ambassador: The U.S. Must Help us Build Peace for Generations to Come: <https://b2n.ir/203611>
31. Turak, Natasha (11/12/2020). Saudis worry, Iran and Palestinians hope: What a Biden Presidency Could Mean for the Middle East:
<https://b2n.ir/959319>
32. U.S. Department of State (28/12/2020). U.S. Relations With Qatar:
33. <https://b2n.ir/485504>
34. U.S. Department of State, (n.d.), 2020 Investment Climate Statements: United Arab Emirates: <https://b2n.ir/485504>
35. Vohra, Anchal (5/11/2020). Mohammed bin Salman Should Be Very Worried About Biden: <https://b2n.ir/844817>
36. Wagner, Daniel (19/1/2021). Post-Trump: Can the UAE Maintain its Cosy ties with the US?: <https://b2n.ir/715304>
37. Winder, Bayly (26/8/2020). Oman's Regional Role in a Time of Challenge and Change: <https://b2n.ir/374379>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۴۸۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: سیاست خارجی بایدن در قبال کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

نام معاونت: مطالعات سیاسی

تهیه و تدوین: علیرضا بیگی

همکاران: مصطفی محمدی رضانی، سجاد رفیعیان

ناظران علمی: ابوذر گوهری مقدم، مهدی امیری

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. بایدن

۲. آمریکا

۳. عربستان

۴. امارات

۵. بحرین

۶. قطر

۷. عمان

۸. کویت

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۲/۸